

مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز
دوره دوازدهم، شماره اول، پاییز ۱۳۷۵

تهیه پرسشنامه مشکلات رفتاری کودکان پیش دبستانی
(ویژه معلم)*

سیما شهیم
دانشگاه شیراز

خلاصه

هدف از پژوهش حاضر تهیه پرسشنامه مشکلات رفتاری کودکان پیش دبستانی (ویژه معلم) بوده که به منظور ارزیابی مشکلات رفتاری کودکان ۳ تا ۶ ساله ایرانی تهیه گردیده است. در راستای این هدف پرسشنامه ای حاوی ۲۸ پرسش مدرج سه نمره ای فراهم آمد. اعتبار محتوا از طریق نظر خواهی از صاحب نظران احراز شد و به منظور بررسی اعتبار سازه پرسشنامه از تحلیل عوامل استفاده گردید. ابتدا تحلیل عوامل اصلی و سپس چرخش واریانس برای عواملی که دارای ارزش ویژه بیشتر از یک بودند انجام و سه عامل حاصل شد. عامل اول پرخاشگری عامل دوم بی توجهی و رفتارهای بیچه گانه و عامل سوم گوشه گیری و اضطراب نام گرفت. در مطالعه پایانی پرسشنامه از روش دوباره سنجی استفاده شد. سی و هشت کودک

---

* از شورای پژوهشی دانشگاه شیراز که هزینه این پژوهش را تأمین نموده اند سپاسگزارم.

توسط همان مریبان مجدداً ارزیابی شدند، ضریب پایایی پرسشنامه پس از گذشت ۴ تا ۶ هفته ۰/۶۴. و معنی دار بوده است. پایایی ارزیابی نمره گذاران نیز محاسبه شد. ضرایب همبستگی بین ارزیابی مریبان از رفتار کودکان در کل ۰/۷۰. بوده است. ضریب آلفا نیز برای هر سه عامل محاسبه گردید. این ضرایب برای سه عامل پرخاشگری، بی توجهی و رفتارهای بچه گانه و گوشه گیری و اضطراب به ترتیب ۰/۸۹، ۰/۸۰، ۰/۷۰. می باشد. همبستگی بین پرسش ها و نمره کل هر عامل نیز در تمام موارد معنی دار بوده است. رابطه متغیرهای جنسیت و سن با نمره پرسشنامه با استفاده از تحلیل واریانس محاسبه شد، در کل میانگین نمرات پسران در دو عامل پرخاشگری و بی توجهی و رفتارهای بچه گانه بیشتر از دختران بود، میانگین مشکلات عامل گوشه گیری و اضطراب با افزایش سن کاهش معنی دار داشته است.

مقدمه

موضوع مداخله در سنین خردسالی^۱ به منظور جلوگیری از سیر نزولی رفتارهای تحولی کودک در سال های اخیر مورد توجه محققان بوده است و این دهه را سال های امید بخش جهت گسترش مطالعات در این زمینه قلمداد می کنند، مدافعان مداخله در سنین خردسالی بر این عقیده اند که مداخله در زمینه رفتار اجتماعی کودک خردسال تاثیر مثبت و طولانی بر رفتار وی در سال های بعد خواهد گذاشت. مداخله آموزشی و درمانی مستلزم ارزیابی رفتار کودک و شناخت ضعف و توانائی و نیازهای وی است. از جمله روش های ارزیابی رفتار کودک استفاده از چک لیست های رفتاری است که توسط معلم یا والدین تکمیل می شود.

بر اساس نظر صاحب نظران از جمله ادل بروک و آشنباک^۲ معلمین به دلیل تجربه شان با کودک از منابع مفید کسب اطلاعات در زمینه رفتار کودک می باشند و اگر اطلاعات معلم به صورت سازمان یافته در اختیار درمانگر قرار گیرد جریان ارزیابی و تشخیص به میزان زیاد تسهیل خواهد گردید. با توجه به افزایش تعداد کودکان پیش دبستانی و افزایش قابل ملاحظه تعداد مراجعین خردسال که به دلیل مشکلات رفتاری از سوی مهدهای کودک به مراکز درمان ارجاع داده می شوند نیاز به تهیه و تدوین پرسشنامه رفتاری کودکان گونه ویژه معلم پیش

دبستانی احساس شد. در این زمینه استفاده از ترجمه پرسشنامه های رفتاری کودکان خاص فرهنگ های دیگر به دلیل تفاوت های فرهنگی مفید تشخیص داده نشد، لذا در این پژوهش سعی بر آن است که برای بررسی مشکلات رفتاری کودکان ۳ تا ۶ ساله ایرانی پرسشنامه ای برای ارزیابی رفتار کودک توسط معلم تهیه گردد.

روش

بررسی مقدماتی:

به منظور تهیه پرسشنامه مشکلات رفتاری کودکان پیش دبستانی ابتدا با بررسی تعدادی پرسشنامه های رفتاری کودکان و منابع دیگر پرسشنامه ای مقدماتی تهیه گردید. در تهیه این پرسشنامه دانش مربیان پیش دبستانی در نظر گرفته شد و پرسش هایی مطرح گردید که در محدوده تجربه مربی از رفتار کودک قرار داشت و رفتارهایی مورد پرسش قرار گرفت که قابل مشاهده توسط مربی بود. پرسش هایی نظیر دروغگوئی که نیاز به قضاوت مربی دارد منظور نشد. همچنین پرسش هایی که نیازمند مشاهده بالینی دقیق بود نیز در نظر گرفته نشد. پرسشنامه فراهم آمده توسط پنج مربی کارشناس با تجربه مهد کودک بررسی و سوالات مناسب انتخاب گردید. پرسش هایی در مورد مکیدن انگشت و عدم کنترل ادرار به دلیل فراوانی نسبی نزد کودکان خردسال حذف و نهایتاً ۲۸ پرسش مدرج سه ارزشی با سه پاسخ: بیشتر اوقات، به ندرت و هرگز با نمرات ۳، ۲ و ۱ تهیه شد (پیوست یک).

افراد مورد مطالعه:

از میان مهدهای کودک و کلاس های آمادگی دولتی و خصوصی در شهر شیراز ۷ مهد کودک به صورت تصادفی انتخاب و از مربیان خواسته شد پرسشنامه را برای کلیه کودکان ۳ تا ۶ ساله تکمیل کنند. ۴۸ مربی پرسشنامه را برای ۴۳۹ کودک، ۲۰۴ دختر و ۲۳۵ پسر تکمیل کردند. جدول ۱ نشانگر خصوصیات نمونه پژوهش می باشد. ۱/۶۵ درصد کودکان کمتر از یک سال، ۲/۲۲ درصد یک تا سه سال و بقیه بیشتر از سه سال تجربه آموزش در مهد کودک داشته اند. دامنه سن مادران از ۱۹ تا ۵۰ سال و دامنه سن پدران از ۲۴ تا ۶۷ سال متغیر بوده

است. ۳۵ درصد پدران دارای مشاغل فنی، تخصصی و اداری، ۳۳ درصد دارای مشاغل خدماتی و بازرگانی و ۳۲ درصد دارای مشاغل کشاورزی، کارگری و غیر تخصصی بودند.

جدول ۱
خصوصیات نمونه

سن	جنس		کل
	دختر	پسر	
۳	۳۳	۳۴	۶۷
۴	۳۹	۶۰	۹۹
۵	۱۲۲	۱۳۲	۲۵۴
۶	۱۰	۹	۱۹
کل	۲۰۴	۲۳۵	۴۳۹

اعتبار سازه:

به جز اعتبار محتوا که از طریق نظر خواهی از صاحب نظران احراز شد، به منظور بررسی اعتبار سازه پرسشنامه، از تحلیل عوامل استفاده شد. ابتدا تحلیل عوامل اصلی انجام شد و عواملی که دارای ارزش ویژه^۳ بیشتر از یک بودند انتخاب و چرخش واریانس برای این عوامل انجام شد و سه عامل حاصل گردید. جدول ۲ نشانگر وزن عاملی پرسش های هر یک از عوامل سه گانه می باشد. عامل اول پرخاشگری نام گرفت که ۵۸٪ واریانس را به خود اختصاص داده است و دارای ارزش ویژه ۶/۳۹ می باشد. وزن عاملی پرسش های این عامل از ۰/۷۲ تا ۰/۳۳ متغیر می باشد. این عامل شباهت زیادی به عواملی تحت عنوان های جلب توجه، اختلالات کنشی^۴، پرخاشگری و رفتارهای برونزا^۵ دارد که توسط کوی و پترسون^۶ ادلیروک و آشنباک^۷، بهار و استرینگ فیلد^۸، کوهن و رازمن^۹ به آن اشاره شده

جدول ۲
وزن عاملی پرسش‌ها در سه عامل پس از چرخش و اریماکس

عامل (۱) پرخاشگری		عامل (۲) بی توجهی و رفتارهای بچه گانه		عامل (۳) گوشه گیری و اضطراب	
وزن عاملی	پرسش‌ها	وزن عاملی	پرسش‌ها	وزن عاملی	پرسش‌ها
۰/۶۰	پر خاشگری	۰/۷۹	غمگین به نظر رسیدن	۰/۶۰	وزن عاملی
۰/۵۸	گستاخی و مشاجره	۰/۷۶	بی علاقه‌گی نسبت به مهد کودک	۰/۵۸	وزن عاملی
۰/۵۷	نافرمانی	۰/۶۹	آکراه نسبت به آمدن به مهد کودک	۰/۵۷	وزن عاملی
۰/۶۷	بی نظمی و اختلال در کارها	۰/۶۰	تنها به نظر رسیدن	۰/۵۷	وزن عاملی
۰/۶۴	انکار اشتباهات و مقصر دانستن دیگران	۰/۵۶	بهبانه گیری و گریه	۰/۵۶	وزن عاملی
۰/۶۳	زور گفتن و آزار رساندن به سایرین	۰/۲۹	قیافه اخمو و گرفته	۰/۵۴	وزن عاملی
۰/۶۳	خرابکاری	۰/۲۶	عدم شرکت در بازیهای گروهی	۰/۳۸	وزن عاملی
۰/۵۹	بی قراری		احساس اینکه دیگران او را دوست ندارند	۰/۳۲	وزن عاملی
۰/۵۶	لیج کردن				
۰/۵۴	عدم رعایت نوبت				
۰/۵۲	انتظار برآورده شدن فوری خواسته‌ها				
۰/۴۵	عدم پذیرش انتقاد				
۰/۳۳	جلب توجه معلم				
۵۸	درصد واریانس عامل ۱	۲۴/۳	درصد واریانس عامل ۲	۲۴/۳	درصد واریانس عامل ۳
۶/۳۹	ارزش ویژه عامل ۱	۲/۶۸	ارزش ویژه عامل ۲	۲/۶۸	ارزش ویژه عامل ۳

است. عامل دوم بی توجهی و رفتارهای بچه گانه نام گرفت که $24/3\%$ واریانس را دارا بوده است و ارزش ویژه آن $2/68$ است. وزن عاملی پرسش ها در این عامل از $0/79$ تا $0/26$ متغیر می باشد. این عامل شباهت زیاد به عواملی تحت عنوان های عدم همکاری، بی توجهی و رفتارهای رشد نیافته دارد که کووی و پترسون، گرشام و الیوت^{۱۰} به آن اشاره کرده اند، عامل سوم گوشه گیری و اضطراب نام گرفت که $17/7\%$ واریانس را دارا می باشد و ارزش ویژه آن $1/95$ است. وزن عاملی پرسش های این عامل از $0/60$ تا $0/32$ متغیر بوده است و این عامل شباهت زیاد به عاملی تحت همین عنوان و یا عنوان رفتارهای درون زا^{۱۱} دارد که دیگمن^{۱۲}، کووی و پترسون، ادلبروک و آشتباک، بهارواسترینگ فیلد، کوهن و رازمن و گرشام و الیوت^{۱۳} به آن اشاره کرده اند.

ضریب همبستگی پیرسون نیز بین سه بخش پرسشنامه محاسبه گردید این ضرایب در تمام موارد مثبت و در سطحی متوسط یا ضعیف معنی دار بود، مقادیر ضریب همبستگی بین بخش های مختلف این پرسشنامه قابل مقایسه با ضرایب گزارش شده برای بخش های چک لیست های رفتاری مشابه می باشد^{۱۴}.

پایانی

به منظور مطالعه پایایی پرسشنامه از چند روش استفاده شد. برای بررسی پایایی دوباره سنجی پرسشنامه ۳۸ کودک به طور تصادفی انتخاب گردیدند و ۴ تا ۶ هفته پس از ارزیابی اولیه مجدداً توسط همان مربیان ارزیابی شدند (جدول ۳). ضرایب پایایی پرسشنامه برای عوامل اول تا سوم به ترتیب $0/67$ ، $0/44$ و $0/58$ و برای کل پرسشنامه $0/64$ است که در تمام موارد معنی دار و برای پایایی پرسشنامه های رفتاری کودکان خردسال ضرایب مطلوبی است، در ارزیابی مجدد میانگین عامل اول و دوم کاهش معنی دار داشته است. این تغییر ممکن است ناشی از عوامل مختلف از جمله افزایش تحمل مریی و یا افزایش سازگاری کودک باشد. میانگین عامل سوم پس از گذشت چند هفته تفاوت معنی دار نداشته است.

جدول ۳
 ضرایب پایایی دوباره سنجی سه عامل و تفاوت میانگین مشکلات
 در دو مرتبه آزمایش

P	t	مرتبه دوم آزمایش		مرتبه اول آزمایش		ضریب پایایی	عامل ها
		انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین		
<۰/۰۱	۲/۹۳	۴/۶۰	۱۷/۵۸	۵/۵	۱۹/۵۵	۰/۶۷*	۱- پر خاشگری
<۰/۰۱	۳/۰۲	۲/۷۱	۸/۴۷	۲/۵۸	۹/۸۴	۰/۴۴ ⁺	۲- بی توجهی و رفتارهای بیجه گانه
NS	۱/۶۴	۲/۱۲	۹/۵۸	۲/۱۸	۱۰/۱۱	۰/۵۸*	۳- گوشه گیری و اضطراب
۰/۰۰۱	۳/۵۷	۷/۴۲	۳۷/۸۲	۸/۱۵	۴۱/۵۶	۰/۶۴*	کل پرسشنامه

*p=۰/۰۰۱   +p=۰/۰۱

ضریب آلفا نیز برای عوامل سه گانه محاسبه گردید، این ضرایب برای عامل پرخاشگری $0/89$ و برای عامل بی توجهی و رفتارهای بچه گانه $0/80$ و برای عامل گوشه گیری و اضطراب $0/70$ است و نشانگر پایایی درونی مطلوب پرسشنامه می باشد (جدول ۴).

جدول ۴

ضرایب پایایی پرسشنامه رفتاری

بخش های پرسشنامه	ضرایب آلفا تعداد = ۴۳۹	ضرایب پایایی ارزیابی نمره گذاران تعداد = ۳۷
عامل ۱- پرخاشگری	$0/89$	$0/76$
عامل ۲- بی توجهی و رفتارهای بچه گانه	$0/80$	$0/55$
عامل ۳- گوشه گیری و اضطراب	$0/70$	$0/72$
کل پرسشنامه	$0/88$	$0/70$

پایایی ارزیابی نمره گذاران ۱۵ نیز محاسبه شد. در یک مهد کودک از مریبان و کمک مریبان ۳۷ کودک خواسته شد به طور مستقل رفتارهای این کودکان را ارزیابی کنند. ضرایب همبستگی بین ارزیابی مریبان از رفتار این کودکان در کل $0/70$ و برای سه عامل به ترتیب $0/76$ ، $0/55$ و $0/72$ بوده است (جدول ۴).

ضرایب همبستگی بین پرسشها و نمره کل هر عامل محاسبه شد این ضرایب در تمام موارد مثبت و معنی دار ($p = 0/001$) می باشد میانه ضرایب برای عوامل ۱ تا ۳ به ترتیب $0/66$ ، $0/70$ و $0/62$ می باشد (جدول ۵).

جدول ۵
ضرایب همبستگی پرسش‌ها با نمره عاملی

ضریب همبستگی	ضریب همبستگی پرسشهای عامل ۳	ضریب همبستگی پرسشهای عامل ۲	پرسشهای عامل ۱
۰/۶۹	تتها به نظر رسیدن	۰/۷۹	عدم انجام تکالیف
۰/۶۴	غمگین به نظر رسیدن	۰/۷۵	عدم انجام کار در وقت معین
۰/۶۴	بی علاقه گی نسبت مهدکودک	۰/۷۱	عدم توجه به دستورالعمل‌ها
۰/۶۲	اکراه نسبت به آمدن به مهدکودک	۰/۷۰	عدم انجام تکالیف بدون کمک
۰/۵۹	قیافه اخمو و گرفته	۰/۶۰	عدم نگهداری از وسایل
۰/۵۸	عدم شرکت در بازیهای گروهی	۰/۵۰	و اداری شدن بهر کاری توسط بچه‌ها
۰/۵۸	بهانه گیری و گریه	۰/۴۰	صحبت کردن بچه گانه
۰/۳۳	احساس اینکه دیگران او را دوست ندارند		
		۰/۷۱	نافرمانی
		۰/۷۱	بی نظمی و اخلاص
		۰/۶۷	انکار اشتباهات و مقصر دانستن دیگران
		۰/۶۶	گستاخی و مشاجره
		۰/۶۶	غریبکاری
		۰/۶۶	جلب توجه معلم
		۰/۶۴	عدم رعایت نوبت
		۰/۶۳	بی قراری
		۰/۵۸	عدم پذیرش انتقاد
		۰/۵۸	انتظار برآورده شدن فوری خواسته‌ها
		۰/۵۶	لج کردن

نتایج و بحث

رابطه مشکلات رفتاری و جنسیت

مقایسه ای بین میانگین مشکلات دختران و پسران در سه عامل پرسشنامه با استفاده از آزمون t انجام شد (جدول ۶). میانگین مشکلات پسران در عامل های پرخاشگری و بی توجهی و رفتارهای بچه گانه در کل بالاتر از میانگین دختران بود. این مقایسه با نتایج تحقیقات دیگر همسو بوده است، امی^{۱۶} به طور مشروح علل این تفاوت را شرح داده است. میانگین مشکلات دختران و پسران در عامل گوشه گیری و اضطراب در کل و در سه گروه سنی تفاوت معنی دار نداشته است. میانگین مشکلات پسران در عامل بی توجهی و رفتارهای بچه گانه در سه سالگی به طور معنی دار بیشتر از دختران بوده است و در ۶-۵ سالگی میانگین مشکلات آنان در عامل اول یعنی پرخاشگری بیشتر از دختران می باشد. به منظور بررسی کاملتر، تفاوت میانگین نمرات دختران و پسران در هر یک از پرسش ها نیز مورد بررسی قرار گرفت (جدول ۷). از آنجا که تعداد مقایسه ها زیاد بود و خطای نوع اول را افزایش می داد روش تصحیح بونفرونی^{۱۷} به کار گرفته شد و در سطح $p < 0/05$ میانگین نمرات پسران تنها در دو پرسش بالاتر از دختران و میانگین نمرات دختران در یک پرسش بالاتر از پسران بود. پسران بیشتر از دختران مشکل های بی نظمی و اخلال در کارها و خرابکاری در دختران بیشتر از پسران مشکل جلب توجه معلم را داشتند.

رابطه مشکلات رفتاری و سن

جدول ۸ نشانگر میانگین و انحراف معیار مشکلات در سه عامل و در سه گروه سنی است، تحلیل واریانس نشان می دهد که تفاوت میانگین نمرات دو عامل اول و دوم در سه گروه سنی تفاوت معنی دار ندارد. اما میانگین عامل سوم یعنی گوشه گیری و اضطراب با افزایش سن کاهش معنی دار داشته است. میانگین مشکلات در کل پرسشنامه و در سه گروه سنی تفاوت معنی دار نداشته است.

جدول ۶
مقایسه میانگین مشکلات دختران و پسران در سه عامل پرسشنامه و در سه گروه سنی

P	t	پسران		دختران		عوامل
		انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
<۰/۰۰۵	-۲/۹۵	۵/۵۸	۱۹/۶۸	۵/۰۸	۱۸/۱۷	کل گروه
<۰/۰۰۵	-۲/۱۲	۳/۰۱	۱۰/۳۰	۳/۰۸	۹/۶۸	۱- پر خاشگیری
NS	-۰/۸۴	۲/۳۲	۸/۶۸	۲/۰۵	۸/۵۱	۲- بی توجهی و رفتارهای بچه گانه
NS	-۱/۲۴	۵/۷۸	۱۹/۶۸	۵/۰۳	۱۸/۰۳	۳- گوشه گیری و اضطراب
<۰/۰۰۵	-۳/۰۳	۳/۲۲	۱۱/۰۶	۳/۳۵	۸/۹۷	سن = ۳-۲
NS	-۰/۶۹	۲/۷۰	۹/۴۷	۱/۶۶	۹/۱۰	۱- پر خاشگیری
NS	-۱/۹۱	۵/۸۳	۱۹/۵۳	۴/۴۷	۱۷/۴۳	۲- بی توجهی و رفتارهای بچه گانه
NS	-۱/۴۰	۳/۲۰	۱۰/۳۳	۳/۱۸	۹/۴۱	۳- گوشه گیری و اضطراب
NS	-۰/۹۴	۲/۴۱	۸/۶۵	۱/۷۴	۸/۲۳	سن = ۵-۴
<۰/۰۰۵	-۲/۰۳	۵/۴۶	۱۹/۷۵	۵/۲۷	۱۸/۴۳	۱- پر خاشگیری
NS	-۰/۴۳	۲/۸۶	۱۰/۱۱	۳/۲۰	۹/۹۵	۲- بی توجهی و رفتارهای بچه گانه
NS	-۰/۲۶	۲/۱۶	۸/۵۱	۲/۲۰	۸/۴۴	۳- گوشه گیری و اضطراب

جدول ۷

مقایسه میانگین مشکلات دختران و پسران*

t	پسران		دختران		پرسشها
	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
-۳/۹۳+	۰/۶۶	۱/۵۲	۰/۵۳	۱/۲۹	بی نظمی و اخلال در کارها
-۴/۸۰+	۰/۶۰	۱/۴۸	۰/۴۵	۱/۲۳	خرابکاری
۴/۰۷+	۰/۷۳	۱/۵۸	۰/۸۰	۱/۸۹	جلب توجه معلم

* مواردی که تفاوت معنی دار داشته ذکر گردیده است. $p < . / 05$

نتیجه گیری

همانگونه که ذکر شد، هدف این بررسی تهیه و تعیین روائی و پایایی پرسشنامه مشکلات رفتاری کودکان پیش دبستانی است و نتایج این بررسی نشان می دهد که پرسشنامه مشکلات رفتاری کودکان پیش دبستانی وسیله ای است معتبر و پایا که می تواند به منظور سرند کردن همراه با سایر ابزارهای تشخیص مورد استفاده روانشناسان و محققان قرار گیرد. در این پرسشنامه سه عامل با آنگن و لیو (ارزش ویژه) بیشتر از یک استخراج شده است که به ترتیب پرخاشگری، بی توجهی و رفتارهای بچه گانه و گوشه گیری و اضطراب نام گرفت. پایایی دوباره سنجی، پایایی نمره گذاران و پایایی درونی پرسشنامه مطلوب بود. مشکلات رفتاری پسران در دو عامل پرخاشگری و بی توجهی و رفتارهای بچه گانه بیشتر از دختران است، این دو عامل متاثر از سن کودک نمی باشد اما عامل گوشه گیری و اضطراب با افزایش سن کاهش داشته است.

محدودیت این پرسشنامه، سنجش رفتار کودکان در یک موقعیت و شرایط مخصوص

جدول ۸

مقایسه میانگین مشکلات سه عامل در سه گروه سنی

عوامل	میانگین	انحراف معیار	F
عامل ۱			
سن ۳	۱۸/۸۷	۵/۴۵	F(۲/۴۳۶) = ۰/۲۹ NS
سن ۴	۱۸/۷۱	۵/۴۱	
سن ۵ و ۶	۱۹/۱۶	۵/۴۵	
عامل ۲			
سن ۳	۱۰/۰۳	۲/۹۹	F(۲/۴۳۶) = ۰/۰۲ NS
سن ۴	۹/۹۷	۳/۲۱	
سن ۵ و ۶	۱۰/۰۴	۳/۰۳	
عامل ۳			
سن ۳	۱۰/۷۹	۲/۷۲	F(۲/۴۳۶) = ۵/۲۲ P < ۰/۰۱
سن ۴	۹/۷۶	۲/۴۲	
سن ۵ و ۶	۹/۷۰	۲/۴۸	
کل مشکلات			
سن ۳	۴۱/۹۴	۸/۲۶	F(۲/۴۳۶) = ۰/۵۹ NS
سن ۴	۴۰/۴۸	۸/۴۰	
سن ۵ و ۶	۴۰/۹۷	۸/۴۶	

مهد کودک می باشد. در نظر است گونه های دیگر این پرسشنامه مخصوص والدین و درمانگر تهیه گردد تا تصویر واقع بینانه تری از رفتار کودک در موقعیت های دیگر نیز به دست دهد. همچنین ضروری است اعتبار پیش بینی پرسشنامه در مورد مراجعینی که مشکلات رفتاری آنها تشخیص داده شده است بررسی شود.

منابع و یادداشت ها

1. Early intervention.
2. Edelbrock, C. and Achenback, T.M. "The Classification of Child Psychopathology: A Review and Analysis of Empirical Efforts." *Psychological Bulltin*, Vol. 85 (1978), 1275-1301.
3. Eigenvalue.
4. Conduct disorders.
5. Externalizing behavior.
6. Quay, H.C. and Peterson, C.R. "Manual for the Revised Behavior Problem Checklist". Florida: University of Miami, 1987.
7. Edelbrock, C. and Achenback, T.M. "The Teacher Version of the Child Behavior Profile: Boys Aged 6-11". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, Vol. 52 (1984). 207-217.
8. Behar, L. and Stringfield, S. "A Behavior Rating Scale for the Preschool Child." *Developmental Psychology*, Vol. 10 (1974), 601-610.
9. Kohn, M. and Rosman, B.L. "A Social Competence Scale and Symptom Checklist for the Preschool Child, Factor Dimensions,

- Their Cross-Instrument Generality, and Longitudinal Persistence". *Developmental Psychology*, Vol. 6 (1972), 430-444.
10. Gresham, F.M. and Elliot, S.N. *Social Skills Rating System* . Circle Pines, MN: American Guidance Services, 1990.
11. Internalizing behavior.
12. Digman, J.M. "Child Behavior Ratings: Further Evidence of a Multiple-Factor Model of Child Personality." *Educational and Psychological Measurement*, Vol. 25 (1965), 787-799.
۱۳. منبع شماره ۶، ۷، ۸، ۹ و ۱۰.
۱۴. منبع شماره ۲ و ۸.
15. Inter-rater agreement.
16. Eme, R.F. "Sex Differences in Childhood Psychopathology, A Review. " 1979, *Psychological Bulletin*, Vol. 86 (1979), 594-595.
17. Bonferroni.
- شهرت گاه علم از انظار و مطالعات فرهنگی
سپاسگزاری
- بدینوسیله از زحمات آقایان محمد انوری پور و سیامک سامانی که در جمع آوری و پردازش کامپیوتری اطلاعات همکاری داشتند قدردانی می شود.

پیوست ۱

پرسشنامه مشکلات رفتاری کودکان پیش دبستانی (ویژه معلم)

نام و نام خانوادگی کودک: نام مربی:
 تاریخ مصاحبه: شغل پدر: میزان تحصیلات پدر:
 تاریخ تولد: شغل مادر: میزان تحصیلات مادر:
 سن: مهد کودک:

هرگز	بعضی اوقات	بیشتر اوقات	
۱	۲	۳	۱- لج می کند
۱	۲	۳	۲- روی صندلی وول می خورد
۱	۲	۳	۳- گستاخ است و مشاجره می کند
۱	۲	۳	۴- نظم کارها را به هم می زند و اخلال ایجاد می کند
۱	۲	۳	۵- می گوید هیچ کس دوستش ندارد
۱	۲	۳	۶- تنها به نظر می رسد
۱	۲	۳	۷- پرخاشگری دارد
۱	۲	۳	۸- اشیاء خود و دیگران را خراب می کند
۱	۱	۳	۹- نافرمان است
۱	۲	۳	۱۰- افسرده به نظر می رسد
۳	۲	۱	۱۱- در بازیهای گروهی شرکت می کند
۱	۲	۳	۱۲- بهانه می گیرد و گریه می کند

- ۱۳- نسبت به مهد کودک بی علاقه است ۳ ۲ ۱
- ۱۴- بچه گانه تر از سنش صحبت می کند ۳ ۲ ۱
- ۱۵- اجازه می دهد بچه ها او را به هر کاری وادار کنند ۳ ۲ ۱
- ۱۶- خواسته های او باید فوراً برآورده شود ۳ ۲ ۱
- ۱۷- تکالیف را بدون کمک انجام می دهد ۱ ۲ ۳
- ۱۸- تکالیف را به درستی انجام می دهد ۱ ۲ ۳
- ۱۹- نوبت را رعایت می کند ۱ ۲ ۳
- ۲۰- دستورالعمل ها را به دقت گوش می کند ۱ ۲ ۳
- ۲۱- در زمان معین کارش را تمام می کند ۱ ۲ ۳
- ۲۲- انتقاد را می پذیرد ۱ ۲ ۳
- ۲۳- وسایل را مرتب و تمیز و در جای خود می گذارد ۱ ۲ ۳
- ۲۴- با اکراه و گریه به مهد کودک می آید ۳ ۲ ۱
- ۲۵- برای جلب توجه معلم به او می چسبد ۳ ۲ ۱
- ۲۶- به سایر کودکان زور می گوید و آزار می رساند ۳ ۲ ۱
- ۲۷- قیافه اخمو و گرفته دارد ۳ ۲ ۱
- ۲۸- اشتباهاتش را انکار می کند و دیگران را مقصر می شمارد ۳ ۲ ۱

نمره هر پرسش در داخل مشخص شده است

قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

الْعِلْمُ مِفْتَاحُ رُوحِ الْإِنْسَانِ
وَالْعِلْمُ مِفْتَاحُ رُوحِ الْإِنْسَانِ

علم را با عمل همراه باید خشک و آن که آموخت بهر کار

باید شریں ساخت.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی